

फक्षत कार्यालयीन उपयोगकरिता

जिल्हा
सामाजिक व आर्थिक
समालोचन

उस्मानाबाद जिल्हा

२००२-२००३

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय

महाराष्ट्र शासन

मुंबई

फक्त कार्यालयीन उपयोगाकरिता

जिल्हा
सामाजिक व आर्थिक समालोचन

उस्मानाबाद जिल्हा

2002 - 2003.

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय,
महाराष्ट्र शासन
मुंबई.

जिल्हा - उस्मानाबाद

2002 - 2003

अ नु क्र म णि का

तक्ता क्र.	विषय	पृष्ठ क्रमांक
भाग- १		
1	दृष्टिक्षेपात जिल्हा उस्मानाबाद (सामान्य माहिती व महाराष्ट्राशी तुलना)	1 ते 6
2	जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन	1 ते 16

जिल्हाभाग - २

3. जिल्हा सांख्यिकी गोपवारा

1 ते 131

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन
जिल्हा :- उस्मानाबाद
2002 - 2003

अ नु क्र म णि का

तक्ता क्रमांक	विषय	पृष्ठ क्र.
1	2	3
क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या		
1.1	19८१ च्या जनगणनेनुसार तहसिल निहाय क्षेत्र. तसेच जनगणना२००१ नुसार लोकसंख्या	1
1.2	19८१ पासून लोकसंख्येमधील दशवार्षिक फरक	2
1.3	19८१ च्या जनगणनेप्रमाणे लोकराख्येच्या गटानुसार गावांचे तहसिल निहाय वर्गीकरण	6
1.4	19८१ च्या जनगणनेप्रमाणे लोकसंख्येच्या गटानुसार शहरांचे तहसिल निहाय वर्गीकरण	7
1.5(अ)	19८१ च्या जनगणनेप्रमाणे काम करणारे व न करणारे यांची तहसिल निहाय संख्या	8
1.5(ब)	19८१ च्या जनगणनेनुसार मुख्याता: काम करणा-या व्यक्तींची उद्योग क्षेत्रनिहाय विभागणी	10
1.6(अ)	19८१ च्या जनगणनेप्रमाणे जिल्ह्यातील लोकसंख्येचे वर्गीकरण	11
1.6(ब)	लोकसंख्येचे धर्मानुसार वर्गीकरण - जनगणना 1991	11
1.7	19८१ च्या जनगणनेप्रमाणे तहसिल निहाय अनु.जाती, अनु.जमाती व नवबौध्द यांची आकडेवारी	12
1.8	19८१ च्या जनगणनेप्रमाणे भिंती,घरे यासाठी वापरलेल्या साधन सामुग्री नुसार घरांचे वर्गीकरण	13
1.9	19८१ च्या जनगणनेप्रमाणे आकार व मालकीच्या स्थितीनुसार ग्रामीण नागरी कुटूंबाचे वर्गीकरण	14
1.10	19८१ च्या जनगणनेनुसार घरे व त्यांचा वापर	15
1.11	क्षेत्रवार जिल्हा उत्पन्न व पर्यटन जिल्हा उत्पन्न स्थिर (१९९३-९४) किंमतीनुसार	16
1.12	क्षेत्रवार जिल्हा उत्पन्न व पर्यटन जिल्हा उत्पन्न चलू किंमतीनुसार	17
हवामान		
2.1	निवडक केंद्रातील पर्जन्य दिवसांची संख्या	18
कृषी		
3.1	तहसिलनिहाय जमीनीचा वापर	20
3.2	तहसिलनिहाय निरनिराळ्या पिकाखालील क्षेत्र	21
3.3	मुख्य पिकांचे दर हेक्टरी उत्पन्न व एकूण उत्पादन	24
3.4	विविध साधनांनी ओलिताखली असलेले तहसिल निहाय क्षेत्र	25
3.5	निरनिराळ्या पिकाखालील ओलितांचे तहसिल निहाय क्षेत्र	26
3.6(अ)	तहसिल निहाय सिंचन विहिरी व इतर विहिरी	28
3.6(ब)	तहसिल निहाय विद्युत पंप व हात पंपाची माहिती	28
3.7	विहिरीखेरीज लघु पाटबंधा-यांची कामे	29
3.8	मध्यम व मोठ्या प्रकल्पांमुळे भिजणारे क्षेत्र व भिळणारे फायदे	30

1	2	3
3.9	1990-चा कृषी गणनेनुसार विहित धारण जमिनीची संख्या व त्यांचे क्षेत्रफळ, ओलिताखाली असलेल्या विहित धारण जमिनी आणि ओलिताखालील निव्वळ क्षेत्र व वहितांच्या प्रकाशानुसार आणि ओरफळानुसार विहित जमिनीची संख्या	35
3.10	1997 च्या पशुगणनेनुसार तहसिल निहाय कृषि विषयक अहवाल	37
3.11	दुष्काळ, टंचाई सद्य परिस्थितीची तहसिल निहाय माहिती	37
	पशुसंवर्धन, वन व नाल्य व्यवसाय	
4.1	1997 च्या पशु गणनेनुसार तहसिल निहाय पशुगण	38
4.2	तहसिल निहाय पशुवैद्यकीय संस्था	41
4.3	रोगाच्या प्रकारानुसार पशुच्या मृत्यूंची संख्या	42
4.3(अ)	तहसिल निहाय विविध पशुवैद्यकीय संस्थांचे कार्य	42
4.4	मान्यता प्राप्त पशुवधगृहे आणि पशुवधगृहात कत्तल केलेल्या पशुची संख्या	43
4.5	जिल्ह्यातील वनक्षेत्र	43
4.6	जिल्ह्यातील मुख्य व गौण वन उत्पादने	44
4.7	जिल्ह्यातील भुजल मत्स्य व्यवसाय	44
	उद्योग व विज	
5.1	कारखान्यातील कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या	45
5.2	चालू कारखान्याचे कामगारांच्या संख्येनुसार उद्योगनिहाय वर्गीकरण	47
5.3	कामाच्या दिवसाच्या संख्येनुसार कारखान्याचे वर्गीकरण	48
5.4	उद्योगाच्या महत्वाच्या बाबींची आकडेवारी	49
5.5	रोजगार विनिमाय केंद्रातील आकडेवारी	50
5.6	व्यवसाय मार्गदर्शन कार्यक्रम	52
5.7	कर्मचारी गणना जिल्ह्यातील कर्मचाऱ्यांची संख्या	52
5.8	निरनिराळ्या उद्योगांकरिता रोजगार	53
5.9	जिल्ह्यातील विद्युतीकरण झालेले शहरांची व गावांची संख्या	54
5.10	विजेचा वापर	55
5.11	1998 च्या आर्थिक गणनेनुसार कृषि व विंगर कृषि उद्योग	55
5.12	1998 च्या आर्थिक गणनेनुसार नमुन्या उद्योग गटानुसार (कृषि व विंगर कृषि सर्वसाधारणपणे नेहमी काम करणाऱ्या कामगारांची संख्या	56
5.13	1998 च्या आर्थिक गणनेनुसार महत्वाच्या उद्योग गटानुसार कृषि व विंगर कृषि आस्थापनांची संख्या	57
5.14	1998 च्या आर्थिक गणनेनुसार महत्वाच्या उद्योग गटानुसार कृषि व विंगर कृषि आस्थापनांतील कामगारांची संख्या	57
5.15	1998 च्या आर्थिक गणनेनुसार कृषि व विंगर कृषि आस्थापना (सर्व गट एकत्र)	58
5.16	1998 च्या आर्थिक गणनेनुसार प्रमुख उद्योग गटानुसार (सहकारी औद्योगिक संस्था व रोजगार्यांची संख्या	58

1	2	3
5.17(अ)	1998 च्या आर्थिक गणनेनुसार उत्पादन व दुरुस्ती सेवा या उद्योग गटातील स्वकार्यरत उद्योगांची संख्या व नेहमी काम करणा-या कामगारांची आकारमान गटानुसार संख्या	59
5.17(ब)	1998 च्या आर्थिक गणनेनुसार उत्पादन व दुरुस्ती सेवा या उद्योग गटातील आस्थापनांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-या कामगारांची आकारमान गटानुसार संख्या	59
5.18(अ)	1998 च्या आर्थिक गणनेनुसार घाऊक व किरकोळ व्यापारी स्वकार्यरत उद्योगांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-या कामगारांची आकारमान गटानुसार संख्या	60
5.18(ब)	1998 च्या आर्थिक गणनेनुसार घाऊक व किरकोळ आस्थापनांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-या कामगारांची आकारमान गटानुसार संख्या	60
5.19(अ)	1998 च्या आर्थिक गणनेनुसार सामुहिक सामाजिक व व्यक्तीगत सेवा स्वकार्यरत उद्योगांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-या कामगारांची आकारमान गटानुसार संख्या	61
5.19(ब)	1998 च्या आर्थिक गणनेनुसार सामुहिक सामाजिक व व्यक्तीगत सेवा आस्थापनांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-या कामगारांची आकारमान गटानुसार संख्या	61
5.20(अ)	1998 च्या आर्थिक गणनेनुसार सर्व उद्योग गट मिळून स्वकार्यरत एकत्र उद्योगांची संख्या व नेहमी काम करणा-या कामगारांची आकारमान गटानुसार संख्या	62
5.20(ब)	1998 च्या आर्थिक गणनेनुसार सर्व उद्योग गट मिळून स्वकार्यरत एकत्र आस्थापनांची एकूण व संख्या व नेहमी काम करणा-या कामगारांची आकारमान गटानुसार संख्या	62
सहकार		
6.1	जिल्ह्यातील विविध प्रकारच्या संस्था	63
6.2	जिल्ह्यातील सर्व प्रकारच्या संस्थांची माहिती	63
6.3	जिल्ह्यातील सर्व प्रकारच्या सहकारी संस्थांची लेखा परिक्षा वर्गाप्रमाणे वर्गवारी	64
6.4	जिल्ह्यातील राज्य आणि जिल्हा पातळी सहकारी बँकाचे कार्य	64
6.5	जिल्ह्यातील प्राथमिक कृषि सहकारी संस्थांचे कार्य	65
6.6*	जिल्ह्यातील शेतकरी सेवा संस्थांचे कार्य	
6.7*	जिल्ह्यातील आदिवासी सहकारी (सॅल) संस्थांचे कार्य	
6.8	जिल्ह्यातील प्राथमिक कृषि सहकारी संस्थांनी दिलेली कर्जे	66
6.9*	जिल्ह्यातील शेतकरी सेवा सहकारी संस्थांनी दिलेली पिक कर्जे	
6.10*	जिल्ह्यातील आदिवासी शेतकरी सहकारी संस्थांनी दिलेली कर्जे	
6.11	जिल्ह्यातील विंगर कृषि पत्रसंस्थांचे कार्य	66
6.12	जिल्ह्यातील जिल्हा आणि प्राथमिक पणव संस्थांचे कार्य	67
6.13	जिल्ह्यातील उत्पादन संस्था आणि सामाजिक सेवा संस्थांचे कार्य	68
6.14	जिल्ह्यातील उत्पादन संस्था आणि सामाजिक सेवा यांचे महत्त्वाचे कार्य	69

1	2	3
6.15	जिल्ह्यातील नियंत्रीत बाजारपेठांची माहिती	70
6.16	जिल्ह्यातील सायकारांची संख्या आणि ह्यांनी दिलेली कर्जे	72
वैद्यकीय आरोग्य सेवा		
7.1	सार्वजनिक व अर्थ सहाय्यीत संस्थांमार्फत उपलब्ध असलेल्या वैद्यकीय सुविधांची तहसिल निहाय माहिती	73
7.2	गोंदणी केलेल्या जन्म मृत्यूंची संख्या	74
7.3	जिल्ह्यातील विविध काळानुसार मृत्यूंची संख्या	74
7.4	जिल्ह्यातील काता हाल संगोपन कार्यक्रमांतर्गत लग्न टोचणी	75
7.5	जिल्ह्यातील कुटुंब नियोजन केंद्रांची संख्या	75
शिक्षण		
8.1	2001 च्या जनगणनेप्रमाणे तहसिल निहाय साक्षरता	76
8.2	शैक्षणिक संस्था व शिक्षकांची संख्या	76
8.3	पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक, माध्यमिक व महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांची स्थर निहाय संख्या आणि मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांची वर्गवारी	77
8.4	इतर प्रकारच्या शैक्षणिक संस्थांची माहिती	78
8.5	आर्थिक दृष्ट्या मागासलेल्या विद्यार्थ्यांना निकणारी नोफ्त शिक्षणाची सवलत याबाबतची माहिती	79
8.6	प्राथमिक शिक्षणावरील खर्च	79
8.7	जिल्ह्यातील ध्येयसाय मार्गदर्शन (कमिष्ठ महाविद्यालय) व तांत्रिक शाळा, आठवी ते बारावी	80
8.8	जिल्ह्यातील प्रौढ शिक्षण केंद्रे	80
8.9	शिक्षकांकरित प्रशिक्षण संस्था	80
8.10	तालुकामुळे शारीरिक शिक्षण महाविद्यालये, क्रीडागणे, क्रीडा संघ व क्रीडा शिष्यवृत्तीधारक इ.	81
परिवहन व दफणवळण		
9.1(अ)	जिल्ह्यातील रेल्वे मार्गांची लांबी	82
9.1(ब)	जिल्ह्यातील रेल्वे स्थानकांची तहसिल निहाय यादी	82
9.2	प्रकार व पृष्ठ भागानुसार रस्त्यांची लांबी	83
9.3	जिल्ह्यातील चापरात असलेल्या नोटार घाहणांची संख्या	84
9.4	महाराष्ट्र राज्य परिवहन महामंडळाची (प्रवासी) वाहतूक आकडेवारी	84
9.5	महत्वाच्या रस्त्यावरील वाहतूक गणना	85
9.6	जिल्ह्यातील पोस्ट, तार घरे, दुरध्वनी सेवा व दूरदर्शन संघ यांची आकडेवारी	86
स्थानिक संस्था		
10.1	स्थानिक संस्थेचे उत्पन्न व खर्च	87
10.2	ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्च	87

1	2	3
10.3	जिल्हा परिषदेचे बाबदार उत्पन्न व खर्च	89
10.4	नगरपालिकांचे उत्पन्न व खर्च	90
	नियोजन विषयक माहिती	
11.1	विविध विकास शिर्षास्थानीय ह्यानेला योजनांमार्गत खर्च	91
11.2	योजनांमधील महत्वाची भौतिक साधने	93
11.3	रोजगार हनी योजना	101
11.4	रोजगार हनी योजनेमधील हनी काने व त्यावरील रोजगार व खर्च	101
11.5	शिण्याच्या पाण्याच्या सोयी व टांगणसंबंधी केलेल्या उपाय योजना	102
11.6	संकरीत अधिक उत्पादन देणाऱ्या पिकांच्या जाती व त्यामधील क्षेत्र	103
11.7	रासायनिक स्रतांचे वाटप	104
11.8	जिल्ह्यातील सारखर कारखाने	104
11.9	जिल्ह्यातील दुग्ध संस्थांची माहिती	105
11.10	अवर्षण प्रवण कार्यक्रमांची प्रगती	105
11.11*	एकात्मिक आदिवासी विकास कार्यक्रमांची प्रगती व त्यावरील वृत्तूद खर्च	
11.12	विस कलनी कार्यक्रम	106
11.13	विशेष घटक योजना	106
11.14(अ)	जिल्ह्याचा स्थानिक विकास कार्यक्रम (लोकसभा मतदार संघ)	107
11.14(ब)	जिल्ह्याचा स्थानिक विकास कार्यक्रम (विधानसभा मतदार संघ)	107
11.14(क)	जिल्ह्याचा स्थानिक विकास कार्यक्रम (विधान परिषद मतदार संघ)	108
11.14(ड)	जिल्ह्याचा स्थानिक विकास कार्यक्रम (राज्यसभा मतदार संघ)	108
	किंमती व निर्देशांक	
12.1	निवडक शेतजमाणाच्या सरासरी घाऊक किंमती	109
12.2	जिल्हा मुख्यालयाच्या ठिकाणच्या महत्वाच्या वस्तूच्या सरासरी	110
12.3	सोलापूर केंद्राचे कामगारांचे घाऊक किंमती निर्देशांक	113
	न्याय, पोलिस व कारागृहे	
13.1	जिल्ह्यातील पोलिस दलांची एकूण संख्या	114
13.2	गुन्ह्यांसंबंधी आकडेवारी	115
13.3	पुरंगणत दाखल केलेले गुन्हेगार	116
13.4	पुरंगणत दाखल झालेल्या गुन्हेगारांची तयोजनानुसार व शैक्षणिक पात्रतेनुसार वर्गीकरण	117
13.5	दिवाणी व फौजदारी न्यायालयात जिल्हात काढलेली काने	117
	बँके, संयुक्त भांडवली संस्था व विमा	
14.1	बँक कार्यालये, वर्गीकृत नॅम्यांची संख्या व त्यांच्या ठेवी व कर्जे	118

1	2	3
14.2	संयुक्त भांडवली संस्था	119
14.3	उदरविलेच्या विना पत्राची संख्या व विन्यायी रक्कम	119
संकिर्ण		
15.1	चित्रपट गृह विपरी आंकडेवारी	120
15.2	जिल्ह्यातील गोळा केलेली अल्प वचतीची रक्कम	121
15.3	तहसिल निर्हाय गोळा केलेला जमिन महसूल	122
15.4	छापखाने, छापलेली व प्रकाशित झालेली वर्तमान पत्रे नियत कालीके	123
15.5	स्वस्त धान्य दुकानाला पुरविलेले द्रांदूळ, गहू, साखर	124
15.6	1999 मधील लोकसभा व 1999 मधील विधानसभा निवडणूक यारंबंधी आंकडेवारी	124
15.7	अधिकारी व प्रवासी यांच्यासाठी असलेल्या बंगल्यांची तहसिल निहाय यादी	126
15.8	निवडक निर्देशांकाचे कल	127

टिप :- * तक्त्यामधील माहिती बिरांक आहे.